

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Гушло Юлії Юріївни на тему: «Науково-методичні засади стратегічного управління фінансами банку в умовах невизначеності», поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 072 фінанси, банківська справа та страхування

1. Актуальність теми дослідження

Сучасні динамічні процеси в операційному середовищі функціонування банків, ключовим з яких є зростання невизначеності та турбулентності внаслідок поширення пандемії, формують умови для розповсюдження кризових тенденцій в банківській системі, в тому числі спричиняють зростання кредитних ризиків, знижують ефективність діяльності, негативно впливають на достатність капіталу.

Враховуючи високу чутливість вітчизняної банківської системи до зовнішніх потрясінь та дисбалансів, а також провідну роль у відтворювальній структурі економіки та фінансуванні потреб суб'єктів господарювання, формування ефективного механізму стратегічного управління фінансів банку є вкрай важливим завданням, що стоїть перед менеджментом банків у поточній та довгостроковій перспективах. Пріоритетність вирішення відповідних завдань, що є можливим лише за умови використання ефективних інструментів стратегічного планування, діагностування, моніторингу та контролю з урахуванням недетермінованості операційного середовища, підтверджується й наявними негативними тенденціями, притаманними банківській системі України: погіршення якості кредитного портфеля, значні дисбаланси ліквідності, високий рівень доларизації балансу, що можуть привести до неплатоспроможності банків.

Зазначене є підтвердженням відповідності обраної теми дослідження сучасним умовам розвитку суспільства та держави. Крім того, недостатня теоретична розробленість питання формування ефективних механізмів та інструментів стратегічного управління фінансами банку в умовах невизначеності свідчить про актуальність теми та відповідно доцільність її комплексного дослідження.

2. Найсуттєвіші результати дисертації, їх достовірність і новизна, значення для теорії та практики

Наукова новизна одержаних результатів визначається тим, що дисертація є комплексним науковим дослідженням, в якому надано теоретичне узагальнення та запропоновано розв'язання наукової проблеми, що полягає в удосконаленні теоретичних засад та науково-методичних підходів до стратегічного управління фінансами банку в умовах невизначеності.

У результаті проведеного дослідження дисертантом особисто сформульовано низку нових наукових положень і висновків. Зокрема:

вперше:

– запропоновано методологічне підґрунтя оцінювання впливу невизначеності на фундаментальні показники функціонування банків на основі послідовного формування релевантних факторних індикаторів невизначеності та системного поєднання методів множинного регресійного моделювання. Це дозволило сформувати інформаційне підґрунтя стратегічного управління фінансами банку в умовах невизначеності;

удосконалено:

– науково-методичний підхід до моделювання прибутковості банку, що полягає у комплексному та багатоетапному аналізі з використанням статистичних тестів та формування на цій основі мультирегресійних рівнянь з необхідними показниками статистичної значущості, що на відміну від наявних дозволяє комплексно оцінити рівень життєздатності банку протягом наступних шести місяців з огляду на вплив внутрішніх факторів. Його запровадження в стратегічному управлінні фінансами банку дозволяє зробити висновки щодо прогностичної зміни рівня прибутковості, виявити слабкі місця, в тому числі шляхом порівняння з «peer-group» визначених банком напрямів розміщення коштів та джерел фінансування та запровадити на цій основі відповідні превентивні управлінські впливи;

– методичний інструментарій оптимізації балансу банку, що відрізняється від наявних поєднанням методу узагальненого приведеного градієнта для нелінійних задач з інтегрованими принципами стратегічного управління фінансами банку й вимогами НБУ щодо забезпечення стійкості та життєздатності бізнес-моделі. Його принциповою особливістю є здатність до модифікації в частині набору функціональних обмежень залежно від індивідуальних особливостей діяльності конкретного банку, а також здатність адаптації до реальних можливостей банку в частині меж змін сумарних залишків груп активів та пасивів;

набуло подальшого розвитку:

– полікомпонентне розуміння поняття «фінанси банку» як об'єкта стратегічного управління фінансами банку, що має практичну основу (діяльність банку як суб'єкта господарювання та як фінансового посередника), реалізується на основі системи загальних та специфічних принципів через зовнішні та внутрішні економічні відносини, результатом чого є матеріальний вияв (сформовані фінансові ресурси банку), що набуває ряду фундаментальних властивостей (обсяги, збалансованість, волатильність, ефективність);

– теоретичні засади визначення трендів та векторів наукових досліджень з питань стратегічного управління фінансами банку в умовах невизначеності, що на відміну від наявних базуються на результатах структуризації наявного дослідницького доробку за допомогою інструментарію контекстного, трендового (Google Trends) та

бібліометричного (VOSviewer v.1.6.10) аналізів. Це дозволило описати вектори, що узагальнюють змістовний контекст крос-секторних досліджень невизначеності, виокремити взаємозв'язки цього поняття з фундаментальними параметрами функціонування банків та сформувавши на цій основі модель впливу невизначеності на стратегічне управління фінансами банку;

- методологічний базис стратегічного управління фінансами банку на засадах динамічно-адаптивної моделі, що відрізняється від наявних процесно-системним підґрунтям для забезпечення органічної взаємодії між базовими компонентами (організаційно-структурною, цільовою та функціональною підсистемами) та розкриває їх змістове наповнення у контексті досягнення цілей стратегічного управління фінансами банку в умовах невизначеності;

- науково-методичний підхід до стратегічного планування фінансів банку, який на відміну від наявних враховує не лише наявність основних компонентів, а й включає процедури сценарного аналізу та розробки сценаріїв, що дозволить зменшити рівень невизначеності та підвищить адаптованість банку до умов операційного середовища на основі обґрунтування переліку рекомендованих заходів щодо реалізації фінансової політики, що формалізується в розроблених функціональних стратегіях;

- науково-методичне підґрунтя аналізу якості стратегічних фінансових планів банку, який на відміну від наявних базується на комплексному оцінюванні сукупності кількісних та якісних індикаторів та технології інтерпретації отриманих аналітичних даних на основі шкали Харрінгтона. Його застосування дозволяє знизити невизначеність цільового блоку в аспектах невизначеності цілей стратегічного управління фінансами банку та критеріїв їх досягнення.

Таким чином, отримані в дисертації нові науково-обґрунтовані результати значно поглиблюють теорію та практику управління фінансами банків на стратегічному рівні в умовах невизначеності.

Методологічною основою дослідження є фундаментальні положення теорії банківської справи, банківського менеджменту.

Науково-теоретичне підґрунтя для виконання дисертації склали наукові праці вітчизняних та закордонних дослідників, присвячені проблемам визначення впливу невизначеності на функціонування банків та управління фінансами банків на стратегічному рівні в умовах невизначеності.

Нормативною базою дослідження є законодавчі та нормативно-правові акти, що регламентують діяльність банків України. Інформаційну та емпіричну основу дослідження становлять узагальнення практики діяльності банків у сфері стратегічного управління фінансами банку, статистичні та аналітичні дані Національного банку України, фінансова та статистична звітність банків, статистичні та дослідницькі матеріали Базельського комітету з банківського нагляду, Світового банку, Міжнародного валютного фонду.

Для вирішення поставлених завдань було використано сукупність загальнонаукових та спеціальних методів: наукову абстракцію, індукцію та дедукцію, аналіз та синтез, логічне узагальнення – при уточненні основного

категоріального апарату – визначенні сутності фінансів банку, невизначеності, систематизації видів невизначеності та факторів, що детермінують її рівень, обґрунтуванні сутності та компонентів стратегічного управління фінансами банку в умовах невизначеності, порівняльний, статистичний аналіз, формалізації, економіко-математичні та статистичні методи – при оцінюванні впливу невизначеності на ключові показники функціонування банків України, моделювання прибутковості та оптимізації балансу банку. Економіко-математичне моделювання здійснено з використанням пакету прикладних програм Statistica та MS Office Excel, бібліометричний аналіз – з використанням інструментарію VOSviewer v.1.6.10, трендовий аналіз – з використанням інструментарію Google Trends.

Обсяг узагальнених теоретичних та практичних матеріалів дозволяє стверджувати про достовірність та наукову обґрунтованість результатів виконаного дослідження.

Одержані результати дослідження становлять як науково-теоретичний, так і практичний інтерес та можуть бути використані в:

- науковій діяльності – для розробки подальших напрямів удосконалення стратегічного управління фінансами банку в умовах невизначеності;

- у процесі банківського стратегічного менеджменту – для удосконалення практичної діяльності банків в сфері підвищення ефективності стратегічного управління фінансами банку в умовах невизначеності. Зокрема, науково-методичний підхід до оптимізаційного моделювання структури балансу методом узагальненого приведенного градієнта для нелінійних задач використовується ПАТ «Перший Міжнародний Український банк» (довідка № 25/19 від 30.11.2020); пропозиції авторки до моделювання прибутковості як цільової стратегії управління фінансами банку, що базується на врахуванні ендогенних факторів впливу запроваджено у Харківському регіональному управлінні АТ «УКРСИББАНК» (довідка № 11/36-11.20 від 18.11.2020);

- освітньому процесі – під час проведення занять та підготовки навчально-методичної літератури з дисциплін «Банківська справа», «Аналіз банківської діяльності», «Фінансовий менеджмент»; вони вже використовуються під час проведення занять із зазначених дисциплін у Сумському державному університеті (*Акт про впровадження результатів дисертаційної роботи у навчальний процес Сумського державного університету від 15.12.2020*).

3. Відповідність дисертації зазначеній спеціальності

Дисертація присвячена дослідженню теоретичних засад та науково-методичних підходів до стратегічного управління фінансами банку в умовах невизначеності. Як за змістом завдань дослідження, так і за характером їх розв'язання та отриманими результатами дисертація на тему: «Науково-методичні засади стратегічного управління фінансами банку в умовах невизначеності» повністю відповідає спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування. Крім того, дисертаційна робота Гушло Юлії Юріївни

виконано у межах науково-дослідних тем Сумського державного університету «Реформування фінансової системи України в умовах євроінтеграційних процесів» (№ д/р 0109U006782) та «Сучасні технології фінансово-банківської діяльності в Україні» (№ д/р 0102U006965).

4. Кількість публікацій та повнота опублікування результатів дослідження

Основні положення та висновки дисертації опубліковані у наукових працях загальним обсягом 3,52 друк. арк., з яких особисто автору належить 2,80 друк. арк., у тому числі: 7 статей у наукових фахових виданнях України (з них 1 – у виданнях, що включені до міжнародних наукометричних баз), 5 публікацій у збірниках тез доповідей конференцій. Це відповідає вимогам Наказу МОН «Про опублікування результатів дисертацій на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук» від 23.09.2019 № 1220.

Список опублікованих праць

Публікації у виданнях, що включені до міжнародних наукометричних баз

1. D'yakonova I., Mordan Ye., Kravchuk A., Onopriienko Yu. [Gushlo Yu.] Studying the components of the bank's financial management system: a categorical and structural analysis of the objective field of financial management of the bank. *Financial and credit activity-problems of theory and practice* (Web of Science). 2018. Vol. 4. n. 27. P. 22-30 (0,51 друк. арк., особисто автору належить 0,27 друк. арк.). *Особистий внесок: удосконалено визначення поняття «фінанси банку» та сформовано об'єктне поле управління фінансами банку на основі застосування понятійного та компонентного аналізу.*

Публікації у наукових фахових виданнях України

1. Онопрієнко Ю. Ю. [Гушло Ю. Ю.]. Систематизація підходів до визначення сутності категорій «фінанси банку» та «фінансові ресурси банку». *Бізнес Інформ*. (Index Copernicus). 2017. № 7. С. 236-240 (0,51 друк. арк.).

2. Д'яконова І. І., Онопрієнко Ю. Ю. [Гушло Ю. Ю.]. Науково-методичні підходи до визначення об'єктного поля управління фінансами банку. *Ефективна економіка*. (Index Copernicus) 2017. № 9. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5761> (0,37 друк. арк., особисто автору належить 0,20 друк. арк.). *Особистий внесок: сформовано наукове підґрунтя визначення об'єктного поля управління фінансами банку.*

3. Онопрієнко Ю. Ю. [Гушло Ю. Ю.]. Дослідження поняття невизначеності та її впливу в контексті стратегічного управління фінансами банку. *Вісник СумДУ*. 2018. № 3. С. 87-96. DOI: 10.21272/1817-9215.2018.3-13 (0,83 друк. арк.).

4. Онопрієнко Ю. Ю. [Гушло Ю. Ю.], Мордань Є. Ю. Структурно-логічна схема державного регулювання банківської системи України. *Вісник Сумського державного університету. Серія Економіка*. 2020. № 1. С. 93-103. DOI: 10.21272/1817-9215.2020.1-10 (0,6 друк. арк., особисто автору належить

0,35 друк. арк.). *Особистий внесок: розроблено науково-методичний підхід визначення банківської системи як об'єкту застосування регуляторних впливів з виділенням мікрорівня та макрорівня в контексті впливу на фінансові показники діяльності банків, ризики та стійкість.*

5. Онопрієнко Ю. Ю. [Гушло Ю. Ю.], Обод О. М. Аналіз функціонування банківської системи та вплив факторів невизначеності на стратегічне управління фінансами банків. *Механізм регулювання економіки*. 2020. № 2. С. 74-85. DOI: <https://doi.org/10.21272/mer.2020.88.06> (0,69 друк. арк., особисто автору належить 0,47 друк. арк.). *Особистий внесок: здійснено аналіз банківської системи та факторів, що зумовлюють невизначеність середовища її функціонування, та здійснюють вплив на стратегічне управління фінансами банків на мікрорівні.*

6. Онопрієнко Ю. Ю. [Гушло Ю. Ю.]. Моделювання прибутковості як цільової стратегії управління фінансами банку. *Міжнародний науково-практичний журнал «Економіка та держава»*. (Index Copernicus, SIS, Google Scholar). 2020. № 11. С. 116-120. DOI: 10.32702/2306_6806.2020.11.116 (0,66 друк. арк.).

Тези доповідей на наукових конференціях

7. Онопрієнко Ю. Ю. [Гушло Ю. Ю.]. Дослідження методологічних основ стратегічного управління фінансами банку. *Фінансово-економічні чинники розвитку країни та регіонів: матеріали II Науково-практичної конференції*. Херсон: Видавництво «Молодий вчений», 2020. С. 60-63. (0,21 друк. арк.).

8. Онопрієнко Ю. Ю. [Гушло Ю. Ю.]. Дослідження взаємозв'язку фінансів банку та інших об'єктів системи стратегічного управління банком. *Менеджмент, аудит та фінанси: стан, проблеми та науково-економічний розвиток: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції*. Дніпро: НО «Перспектива», 2020. С. 87-89. (0,10 друк. арк.).

9. Д'яконова І. І., Онопрієнко Ю. Ю. [Гушло Ю. Ю.]. Сценарне планування як інструмент зниження невизначеності в управлінні фінансами банків України. *Модернізація фінансово-кредитної системи України: виклики глобалізації* : матеріали Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції. Кривий Ріг: Донецький національний університет економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського, 2018. С. 466-469. (0,15 друк. арк., особисто автору належить 0,10 друк. арк.). *Особистий внесок: розглянута технологія сценарного планування фінансів банку та визначено основні елементи реалізації сценарного планування фінансів банку.*

10. Д'яконова І. І., Онопрієнко Ю. Ю. [Гушло Ю. Ю.]. Врахування ресурсного підходу при визначенні поняття «фінанси банку». *Економіка, фінанси та управління: оцінка та перспективи розвитку* : матеріали міжнародної науково-практичної конференції. Полтава: ЦФЕНД, 2017. С. 103-105. (0,13 друк. арк., особисто автору належить 0,10 друк. арк.). *Особистий внесок: на основі дослідження трактування науковцями сутності поняття «фінанси банку» визначено доцільним вивчення фінансів банку, виходячи з*

ресурсного підходу. На цій основі визначено сутність поняття «фінансові ресурси банків» як матеріальне вираження фінансів банку.

11. Онопрієнко Ю. Ю. [Гушло Ю. Ю.]. Функції фінансів банку як одна з головних складових управління фінансами банку. Проблеми і перспективи розвитку фінансово-кредитної системи України: збірник матеріалів II Всеукраїнської науково-практичної конференції. Суми: Сумський державний університет, 2017. С. 283-287 (0,14 друк. арк.).

5. Висновок

Вважати, що подана дисертація Гушло Юлії Юріївни на тему: «Науково-методичні засади стратегічного управління фінансами банку в умовах невизначеності» за своїм науковим рівнем, актуальністю виконаних досліджень, практичним значенням, обсягом і оформленням повністю відповідає вимогам передбачених п. 10 Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії від 06.03.2019 року щодо дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування.

Рецензенти:

Перший проректор
Сумського державного університету
доктор економічних наук, професор

С. В. Леонов

Доцент кафедри фінансів, банківської справи
та страхування навчально-наукового інституту
бізнесу, економіки та менеджменту
Сумського державного університету,
кандидат економічних наук, доцент

Я. М. Кривич

